

PECHOTNÍ ROZHLEDY

ROČNÍK I.

Redaktor: Plukovník gšt. Bohumil Fiala.

ČÍSLO 2.

Major gšt. Ladislav Preininger:

Provedení výpadu v Alsasku 20. srpna 1918.

(Dokončení.)

II. Provedení výpadu.

19. srpna k večeru byl vydán zvláštní rozkaz čis. 102, kterým byla stanovena doba provedení výpadu.

53. p. divise.

Štáb.

SV., 19. srpen 1918.

3. oddělení.

Čj. 5567/3.

T a j n é.

Zvláštní rozkaz čis. 102.

I. Den „D“ operace předvídané zvláštním rozkazem čj. 100 je 20. srpna 1918, hodina „H“ bude 4 hod. 15 min. (čtyři hodiny patnáct minut).

II. Hodinky budou srovnány dnes 19. během večera po dohodě mezi velitelem divisního dělostřelectva a velitelem střediska odporu Michelbach.

Z r. náčelník štábu:

Generál Guillemin, velitel 53. p. divise.

podpis nečitelný.

Podepsán: Guillemin.

Dostane: Pěchota divise (3).

Dělostřelecká divise (3).

Velitel praporu v úseku, t. j. praporu 1./21., srovnal podle telefonického dotazu čas svých hodin s časem velitele pluku a oznámil jej prostřednictvím spojovacího dělostřeleckého důstojníka veliteli divisního dělostřelectva, dále veliteli útočné jednotky nadporučíku Panovi a velitelům rot pěších i kulometné, osádky úseku, v němž výpad měl býti proveden.

Práce útočného oddílu. — Jak víme, oddíl, jemuž bylo uloženo provést výpad, zůstal v blízkosti předních zákopů i v době svých příprav a tehdy, kdy vlastní 11./21. prapor šel z předních zákopů na odpočinek. V den „D“, t. j. 20. srpna, bylo kolem 2. hodiny mužstvo probuzeno a po třetí hodině bylo se svým velitelem u křižovatky cesty a železnice na místě „a“ (viz náčrtek).

Tam provedeno: rozdělení střeliva a granátů. Granátů a střeliva dáno každému účastníku tolik, kolik žádal, při čemž dbáno ovšem jistého minima, t. j. asi 60 nábojů a 6 granátů.

Velitel praporu mjr. Bourguignon a npor. Pan vydal účastníkům výpadu poslední pokyny.

Na místě řečeno několik posledních slov dohody mezi veliteli obou oddílů a dělostřeleckým spojovacím důstojníkem.

Konečně provedena poslední zběžná přehlídka výzbroje atd.

Asi ve 3 hod. 30 min. jdou oba výpadové oddíly na svá místa, t. j. tam, odkud mají vyrazit k výpadu, a to severní Panův na místo „b“, jižní Lexův na místo „c“ na plánu naznačené.

Z vlastních zákopů vyrazí přesně ve 4 hodiny a procházejí průchodem ve vlastních drátěných překážkách směrem k daným cílům. Proberu podrobněji a odděleně činnost každého oddílu.

a) Severní Panův oddíl. — Postupuje rychle až k 56—70 úvozu polní cesty do Aspach-le-Bas a v době dělové palby (od H-5) snaží se přiblížit co nejvíce k nepřátelským drátěným překážkám. Mužstvo, většinou po prvé v boji na západní frontě, jeví ze začátku jakousi nejistotu, přes to nabývá rychle rozvahy a klidu, dosahuje určeného místa a klidně využívá co nejvíce terénního krytu.

Vyčkává až do hodiny H, doby, kdy ukončen přepad dělovou palbou na přední nepřátelské zákopy a střelby, aby byly proklesté průlomy v drátěných překážkách. V úvoze ponechání 2 mužů k zajištění štafetového spojení s vlastními liniemi. Při tomto přibližování sledují roje prostě v zástupech své velitele, při čemž oba roje lehkých kulometů jsou uprostřed a celý oddíl je kryt bojovou hlídkou, s níž jde npor. Pan s dvěma granátníky a s mužem, který měl na starosti pistoli s raketami.

V hodinu H¹²⁾ vyrazí vše s huronským řevem a co nejrychleji, téměř během, snaží se vpadnouti do německých zákopů. Při dosažení průchodu „m“ v drátěných překážkách zjištěno, že není dostatečně prostrílen, Překročen rychle, jak se dalo, místy nůžkami pomozeno a skupina prošla.

Jeden střelecký roj s lehkým kulometem, svou ochranou a granátníky na pušku zůstává před samými dráty s úkolem, aby mužstvo rozšířilo průlom v překážkách pro snadnější návrat a krytí v případě potřeby ústupovou cestu výpadového oddílu.

Hlavní útočná skupina pod přímým velením npor. Pana a skupina záštity ppor. Kaliny vnikly do nepřátelského zákopu u místa „I“.

Ppor. Kalina po překročení nepřátelských překážek umístil svůj lehký kulomet na zákopovém náspu tak, aby mohl střeliti po délce zákopu. Se zbývajícím mužstvem vnikl do zákopů a uzavřel je na příhodném místě, aby v případě potřeby zabránil nepříteli přístup ze severovýchodu.

Před samým vniknutím vlastní útočné skupiny do zákopů padla v blízkosti buď mina nebo granátová střela větší ráže, pravděpodobně krátká rána vlastních minometů. Explosí byli četař Mašek s jedním mužem odhozeni, oddělili se od ostatních, skočili do zákopu a postupovali jiným směrem jaksi samostatně v tom domnění, že následují své druhy. Při tom se jim náhodou podařilo zajmouti německého četaře, marně přehajícího a skrývajícího se v trávě mimo zákopy. Je to příklad, jak i náhoda může mít velký význam.

¹²⁾ Podle vyúčtování účastníků vyrazilo se asi $\frac{1}{2}$ min. před hod. H, t. j. o tolik dříve, aby se do nepřátelských zákopů vpadlo těsně za poslední ranou neutralizační palby vlastního dělostřelectva. Proto myslím, že výbuch střely, o němž se dále zmiňuji, byla vlastně ještě poslední vlastní mina vystřelená do drátěných překážek.

Nadporučík Pan s aspirantem Lukasem a ostatním mužstvem postupují směrem jihozápadním k bodu 59.69 a tam spojovacími zákopy odbočují všeobecným směrem ke kostelu k místu, kde se měli setkat se skupinou Lexa. Aspirant Lukas měl původně s několika muži směřovati také ke kostelu a „zákopu Aspach-le-Bas“, avšak jiným spojovacím zákopem než nadporučík Pan. Při svém postupu přišel nepředvídaně na konec slepého zákopu, byl nucen se vrátiti a připojil se rychle k Panově skupině.

Celá tato skupina při svém postupu narazila na drátěná padací vrata, spuštěná ustoupivším nepřítelem, jež musila býti rychle vyhozena granátem z čepů,¹³⁾ přichází k místu „II“ podzemního krytu, z něhož právě vybíhá poslední, snad zdrževší se německý voják. V ohybu zákopu vidět ještě Němce, kteří střílejí a vrhají granáty při svém ústupu a snaží se tak zdržet útočníky. Mizejí a spouštějí za sebou další drátěné přehrady, u nichž se zarazí naši pronásledovatelé. Opuštěný Němec ovšem zajat a dotazován, zda někdo je ještě v úkrytu. Poděšen neodpovídá. Npor. Pan rozkazuje do krytu, aby vyšel, kdo tam je. Nic se neozývá. Nařizuje, aby tam byl hozen granát, a protože má již zajatce a je tedy účelu dosaženo, mimo to čas kvapí, dává rozkaz k rychlému návratu. Ustupují k místu, kde je ppor. Kalina se svou záštitou.

Třeba rychle vystřelit zelenou raketu. Kdo má pistoli a rakety? Nikdo! Není po ruce! Npor. Pan nařizuje aspirantu Lukasovi, aby co nejrychleji se dvěma muži a zajatcem běžel do vlastních zákopů a vystřelil odtamtud zelenou raketu nařizující návrat všem do vlastních linií. Vykonáno, aspirant běží se zajatcem, který, zdá se, má strach o svou kůži a má více naspěch než oni.

Nepřítel začíná stříletí mohutnou přehradnou palbu před vlastními zákopy, npor. Pan vidí, že nejlepší bude vyčkat v krytu, až ustane. Raketa je ve vzduchu, nepřátelská palba také ustává, rychle zpět! Npor. Pan je poslední. Prodlévá ještě málo u hlavního střeleckého zákopu, aby dosáhl snad spojení s Lexou. Avšak marně. Tím ztrácí asi pět minut a vidí, že nutno se vrátiti stůj co stůj.

Skupina prochází průlomem v překážkách, za ní lehký kulomet, který tam v blízkosti byl v palebném postavení a před dráty připojuje se za nimi druhý lehký kulomet s granáty na pušku. Po cestě téměř před vlastními zákopy dobíhá je vzpomenutý již četař se zajatým německým poddůstojníkem.

Do vlastních linií vrátil se celý oddíl naprosto bez nehody.

b) Jižní Lexův oddíl. — Lexův výpadev oddíl byl, jak víme, podobně složen jako Panův, t. j. měl dva roje lehkých kulometů, které měly za úkol u nepřátelských překážek chrániti návrat celého oddílu do vlastních posic a neutralisovati nepřítele, který by se během přepadu vyskytl, a dvě útočná čistící družstva, z nichž jedno pod přímým velením por. Lexy. Měly za úkol vniknouti do Aspachu a jíti směrem ke kostelu, kdež by se setkaly se skupinou Panovou.

¹³⁾ Npor. Pan nepamatuje se již na podrobnosti provedení a zdá se, že tato práce byla provedena zákopníkem od ženijního vojska, který čepy vyhodil malou náloží třaskavin.

Z Lexova oddílu vyrazila jenom část, již velel sám por. Lexa, ve stejném čase jako Panův oddíl přiblížil se k úvozu na neudržované polní cestě jihozápadně od 61—68 (na jižním okraji Aspach-le-Bas), kdež čekal až do hodiny H.

Zbytek pod velením adjutanta (št. rotmistra) se zdržel na cestě příchodu, zbloudil v zákopech, takže nestačil v pravý čas vyraziti a byl nucen zůstatí již ve vlastních zákopech.

Lexa v svém dalším postupu, když marně čekal na zbytek svého oddílu, dostal se opožděně k německým drátěným překážkám, jež se mu nepodařilo překročiti, poněvadž předně průlom nebyl závčas dostatečně proveden a nepřítel nebyl v této části úseku a zvláště jižněji, odkud mohl bočně působiti, dosti neutralisován, takže mohl obsaditi palebná postavení přední posice. Mimo to včasná nepřátelská palebná přehrada zabránila mu další postup. Nebylo zde dosaženo překvapení tak jako v severní části úseku a celý oddíl byl nucen ustoupiti, aniž mohl provésti svůj úkol.

Činnost palebných prostředků při přepadu.

a) **Dělostřelectvo.** — Velitel divisního dělostřelectva byl svým styčným důstojníkem stále ve spojení s důstojníkem velícím přepadu. Tento styčný důstojník šel dokonce s npor. Panem až před samé německé dráty, aby se přesvědčil o účinku dělové palby na drátěné překážky nepřitele. Odtud se vrátil a průběh přepadu pozoroval s pozorovatelnou pěchoty úseku; byl tak stále ve spojení se svým velitelem dělostřelectva.

Při popisu provedení přepadu jsme viděli, že průlomy v drátěných překážkách nebyly dostatečně provedeny. Jak se to mohlo stát? Víme, že byly již částečně prostřihány hlídkami, které v předcházejících dnech vedli oba jmenovaní důstojníci. Mimo to mělo na ně stříletí:

zákopové dělostřelectvo (24 kusů), celkem 240 ran v době pěti minut,

hrubé dělostřelectvo ráže 155 — 12 kusů, část ze 300 střel přidělených, t. j. asi polovinu 150 střel také v době pěti minut.

Ze zkušenosti víme, že na vytvoření průlomu širokého 40 m v překážce šířky 30 m je třeba buď 200 ran 14 cm minometu nebo 300 ran polních houfnic (ze vzdálenosti 3000 m). Mohli bychom tedy předpokládati, počítáme-li, že již byly také částečně prostřihány, že v daném čase použité množství střeliva dostačí. Ve skutečnosti tomu tak nebylo a dokonce u jižního oddílu byly překážky téměř netknuté, takže další postup byl velmi ztížen a zvláště pro zpoždění nepřátelskou přehradnou palbou. U severního oddílu byl postup možný až teprve tehdy, když zbytek drátěných překážek byl jakž takž prostřihán. Treba tedy mít za to, že nepřítel z večera před výpadem zpozoroval provedené již prostřihání a stačil do rána všechny, zvláště u jižní části úseku, napravití. Tím se stalo, že účinek dělové palby nebyl takový, jak bylo předvídáno.

b) **Kulomety.**

Kulometná rota poručíka Klouda svou nepřímou střelbou znamenitě dostála v svém úkolu. Měla celkem 14 těžkých kulometů

vz. Hotchkis (z toho 8 vlastních a 6 vypůjčených od kulometné rotý nadporučíka Matičky I. praporu 21. pluku) v palebném postavení, jak zakresleno na plánu. Kulometry byly postaveny ve třech skupinách, z nichž dvě křídelní po čtyřech kusech měly úkol stříletí severní skupina na cíl „D“, jižní na cíl „C“.

Střední skupina (rtm. Šlapala) střílela na cíl „E“.

Zahájily palbu v hodinu H a střílely přesně a stejnoměrně „pomalou kadencí“ (asi 100 ran v min.) po celou dobu trvání přepadu. Kulometry měly na stojanu přesně vymezený rozsev do hloubky i do stran. K vysvětlení třeba si připomenouti, že francouzské předpisy pro střelbu kulometů znaly tehdy trojí kadenci:

pomalou (100—200 ran v min.), která má výhodu, že možno stříletí velmi dlouho, aniž se zbraň příliš přehřeje,

normální (asi 300 ran), která dovoluje ještě velmi jistou práci obsluhy bez značného přemáhání zbraně,

rychlou (300—600 ran), která je velmi vydatná při značné však námaze nabíječe a zbraně.

Aby byla usnadněna práce a bylo šetřeno materiálu, byly hlavně polévány a jednotlivé kulometry v družstvech se střídaly v krátkých intervalech odpočinku. Veškeré zásobování střelivem a vodou atd., bylo ovšem pečlivě provedeno předem. Předem určená spotřeba střeliva byla překročena právě o střelivo potřebné pro 5 min. střelby původně nepředvídané.

Velitel rotý pozoroval z blízké pozorovatelný částečně ovšem jen účinek střelby a hlavně signály pěchoty pro ukončení nebo přesunutí palby.

Velmi zajímavé bylo líčení účastníků přepadu. Všichni, i důstojníci, si velmi pochvalovali účinky nepřímé kulometné palby, tvrdili dokonce, že dělala naprosto dojem clony, za kterou se cítili zcela bezpečni, ba podle jich řeči bezpečnější než za clonou dělostřelectva. Je zajímavé, jak vysoký morální účinek má pro pěšáka, když přímo před sebou cítí dobrou a přesnou kulometnou clonu.

Zbývající kulometry rotý nadporučíka Matičky zůstaly zasazený v zákopech přední linie a měly za úkol případnou přímou ochranu útočných skupin a hlavně (úkol, který dodatečně dostaly) neutralisovati bočnou palbu německých kulometů z jihu (ze směru Kallbergu). Práce těchto kulometů a ostatních dvou čet nepřímé střelby Matičkovy rotý byla nesmírně důležitá a ukázala se tu oprávněně zvláště pro skupinu Lexovu a návrat skupiny Panovy. Skutečně se také npor. Matičkovi podařilo natolik neutralisovati nepřátelské kulometry, že nemohly příliš překážeti návratu útočných skupin.

Celkové sestavě všech kulometů dalo by se přece jen však vytýkati, že nebylo správné odebrati část zbraní npor. Matičky a tu velmi ztížiti tak důležitý úkol, na nějž skutečně jen s velkou námahou stačil. Pro nepřímou střelbu nadporučíka Klouda bylo by bývalo výhodnější dáti mu k dispozici kulometry z jiných záložních jednotek divise.

c) Osádka vlastního prvního sledu byla ovšem v pohotovosti, t. j. lehké a těžké kulometry, pozorovatelný, pojítka

a velitelé na svých bojových stanovištích, ostatní mužstvo kryto (ve zbrani ovšem), aby se tak vyhnulo možným zbytečným zraněním.

Nejkritičtější byla chvíle posledních pěti minut, kdy skutečně bylo třeba krotiti nedočkavce, kteří chtěli jíti na pomoc ohroženým snad kamarádům. Tehdejší velitel 1. roty kpt. Šídlík v úseku byl již také zcela oprávněně velmi netrpěliv.

Ženíjní vojsko. Byla předvídána účast a pomoc žen. vojska pro zdolání drátěných překážek. Rozkaz div. dělostřelectva se o tom také zmiňuje. Velitel žen. roty provedl také několik přípravných obhlídek a účastnil se i jedné hlídky s ndpr. Panem. Také výpadu samého, zdá se podle výpovědi několika účastníků, účastnilo se několik ženistů, kteří měli za úkol pomoci při ničení překážek. Jeden voják byl také prý velmi lehce raněn na koleně a byl jediným raněným celé akce.

Činnost velitelů všech skupin v době výpadu.

Jakmile útočný oddíl vyrazí k výpadu, je těžko, aby nadřízení velitelé, kteří se ho neúčastní přímo, jakýmkoli způsobem zasáhli v jeho činnost. Bylo by to snad možné při nezdaru anebo kdyby nepřítel podnikl ihned protiútok; i tehdy však jen prostředky, které by byly po ruce mimo útočný oddíl (dělostřelectvem, zálohou, letectvem a p.), a nelze měniti nebo zasáhnouti do úkolu již daného.

Prímý velitel zde přímo vede celou činnost. Většinou, zvláště v akci, v které jsou zasazeny malé síly jako v našem případě, jde vše za příkladem jeho osoby a přes všechny přípravy a opatření v praxi závisí na jeho odvaze a činnosti. Tak tomu bylo také zde. Bylo-li dosaženo úspěchu, stalo se tak hlavně vzornou přípravou a odvahou velitele, npor. Pana, při čemž ovšem jsem dalek toho, abych podceňoval všechny ostatní ať materiální neb jiné činitele, kteří se díla zúčastnili. Všimněme si také jiné věci, jež nám ukazuje, do jakých podrobností musí jíti předvídavost a úvaha velitele před výpadem a v jeho přípravě. Téměř jediným pojítkem jsou tu rakety, a viděli jsme, že pistole i rakety byly dány muži, který měl přikázáno za žádných okolností velitele neopouštět. Stalo se však, že právě, když bylo pistole třeba, muž nebyl, těžko říci, proč, na svém místě a bylo nutno poslati až do vlastních zákopů. Jaké těžké následky mohlo mít toto zdánlivě malé nedopatření! Pistoli i rakety měl mít velitel sám u sebe již také proto, že jedině on byl oprávněn dát znamení, tím spíše neměl tento materiál svěřovati jinému.

Jinak by bylo ovšem při činnosti větší jednotky, na př. aspoň roty; pak má velitel u sebe své velitelské družstvo a nebojuje sám osobně přímo jako při akci našeho malého oddílu. Ostatně při bližším studiu vidíme, že použití znamení rakety nebylo tu dosti přesně a jednoduše stanoveno, a to mohlo mít velmi vážné následky.

Ostatní velitelé, t. j. rot, praporu v úseku, pluku atd., dávali na svých pozorovatelnách bedlivě pozor na každé hnutí a byli lidsky netrpělivi ve chvíli, kdy výpad neočekávaně trval již déle, než bylo předvídáno.

Velitel divise s velitelem dělostřelectva přijeli autem do Sentheimu (SV. 21. pluku), kde dostali zprávu právě došlou o dobrém výsledku výpadu. Velitel divise čeká na příchod oddílu, blahopřeje veliteli i mužstvu a nabízí npor. Panovi, že ho svezí na velitelství divise. „Promiňte, jsem umazán, pane generále,“ omlouvá se Pan. „Je voudrais bien être si glorieusement sale,“ odpovídá mu generál Guillemin...

Z a j a t c i.

Oba zajatci byli vedeni mužstvem, které je zajalo, neboť toto hrdé na svou trofej nechtělo je pustit dříve než nejméně na velitelství pluku. Velitel praporu v úseku chtěl je vyslechnouti aspoň o tom, co se týkalo jeho úseku, ale marně.

Netrpělivý telefonický rozkaz pluku nařizoval ihned je odevzdat do Sentheimu a myslím, že rovněž i tam zase velitelství divise jim nedopřálo času a převzalo si je ihned, aby první výslech provedlo samo svými orgány, jak tomu ostatně v podobném případě vždy má být.

Zprávy od nich získané byly prý velmi cenné a přepad byl skutečně velmi aktivní výsledkem zpravodajským. Je zajímavé, že zajatcům bylo známo, že proti nim v zákopech jsou vojska jiná než francouzská, o české armádě věděli. Změnu v obsazení při příchodu našeho pluku bylo prý ihned poznati podle různých známek změny života v úseku.

Jeden ze zajatců byl četař, druhý prostý voják. Pokud se příslušnosti týče, byl jeden Würtemberák a druhý patrně Slezan, neboť prý rozuměl polsky.

III. Německá protipříprava a později odvetná činnost.

Protipřípravná činnost před výpadem.

Ze všech známek bylo vidět, že nepřítel jakousi útočnou činnost předvídal, a je najevě, že vědomost o tom mohl dostati jen nepopratností našich vojsk. Stalo se to asi:

tím, že zpozoroval zvýšenou hlídkovou činnost, zvýšeným zásobováním materiálem, jež se mu prozradilo hlavně ne dosti krytým donášením a ukládáním střeliva pro zákopové baterie,

vystřídáním velmi nevhodně provedeným se současným značným pohybem muničních zásobovacích kolon dělostřelectva.

Svou přípravou projevil předně vlastní zvýšenou velmi odvážnou činností hlídkovou, již vyvrcholil provedením dvou malých vpádů hlídek do čs. linií, a to 13. srpna po předchozí dělostřelecké přípravě a dne 19. srpna prostě překvapením. Oba výpady byly odraženy, hlavně přispěním našich flankujících těžkých kulometů, a nepřítel nezískal ani zpravodajský materiál ani nikoho nezajal.

Mimo to střílel nárazovými granáty a hlavně yperitem na různé cíle, jež pro případ našeho útoku považoval za zajímavé, hlavně cíle nahodilé, t. j. kde se mu prozradila náhodou jakákoli přípravná činnost. Byly tak postřelovány na příklad: bojové skupiny 3, 4, 5 a téměř celý okraj Kreuzwaldu, jež nepřítel považoval oprávněně

za vhodné východisko útoku proti Aspachu, čtená možná palebná postavení dělostřelectva. Nepřítel také velmi pečlivě dožíral na udržování svých drátěných překážek, jež, jak již víme, přispěly k zastavení postupu naší jižní útočné skupiny.

Celkem prokazoval svou palebnou činností značnou nervositu, jež skutečně vyvrcholila v samý den přepadu. Postřeloval stále frontu krátkými mohutnými přepady, často až 40 i více střelami v minutě. Přes to se mu nepodařilo vystihnout dobu výpadu a zcela včas vyklidit ohrožené místo. Překvapení bylo z francouzské strany přece jen dosaženo.

Odvetná činnost po výpadu.

Nepřítel po výpadu projevoval velmi značnou odvetnou činnost a nutno přiznati, že jí způsobil osádce vážné ztráty.

Tato činnost se projevovala:

zvýšenou palebnou činností všech druhů, zvláště plynovými prostředky,

působením na morální stav mužstva,
provedením výpadů.

Rekl jsem již, že se jeho riposta ve chvíli samého konání výpadu projevila hlavně bočnou palbou těžkých kulometů. Nutno přiznati, že kombinovaná palba neporušenými překážkami před nepřátelskými posicemi měla úspěch a zabránila z části činnosti jižního, t. j. Lexova oddílu. Tento neúspěch byl ovšem také zaviněn jinými činiteli a okolnostmi, t. j. pozdním vyražením a j. Přes to však nepřítel nemohl zabránit nerušenému návratu této části, a to hlavně pro střelbu francouzského dělostřelectva a Matičkových kulometů.

Nepřátelská ochranná clona dělostřelecké palby u severní části, t. j. skupiny Panovy, přišla již skutečně pozdě a neměla významu.

V následujících dnech nepřítel soustavně postřeloval přední zákopy Kreuzwaldu, všechna možná palebná dělostřelecká postavení, po 12. září místo velitelství pluku a v noci silnice a jejich křižovatky. Toto postřelování, prováděné skutečně plánovitě a hlavně yperitem, způsobilo veliké ztráty u pěchoty a hlavně u dělostřelectva, které bylo na několika místech přinuceno několikrát změnit své postavení. (To mi dosvědčil ještě nedávno sám generál Tournaire, tehdejší velitel divis. dělostřelectva.)

Nepřítel snažil se také podlomit morálku vojska, o němž věděl, že pochází z bývalého Rakousko-Uherska a doufal, že najde slabochy k deserci. Učinil tak letáky, které vrhal do zákopů v plechových střelách z minometů.¹⁴⁾

Když ani takto nezajal nikoho z československých vojsk, přikročil znovu k provádění výpadu, tentokrátě však ve větším měřítku a s pečlivější přípravou.

¹⁴⁾ Znění jednoho svolání: „Češi a Slováci! Oběti velkým podvodem krvácíte pro francouze a angličany. Všichni milujete domov a chcete se zase vrátit, slošte všichni zbraně a pojte k nám všichni, berte si příklad s kamarády, kteří před několika dny slavně k nám přišli, zadnímu se neubližilo ani ublížit se nebude, zadnímu tím nejmenším. Budte moudří než bude pozdě.“

Deník 21. pluku nám o tom uvádí:

12. září. K 1' hod. 30 min. útočí německá hlídka na stráž dvou mužů u přední stráže čis. 15 u Schweinbachgraben. Po prudkém boji na nůž jeden muž zmizel a druhý se vrací po dvou hodinách na stanoviště (střelec Zloch od 9. roty byl zraněn, střelec Fišer 9. roty zmizel).

Při studiu plánu vidíme, že překročili zákopy a překážky Gare d'Aspach, které se v noci neobsazovaly a narážily na osádky hlavní obranné linie, která byla na severním okraji lesa Grünwaldu nebo spíše na její předsunuté PS., předsunuté v ohybu terénu Schweinbach-Graben. Severněji počínalo pak pravé křídlo SO. Ober-Aspach, obsazené tehdy III./21. praporem.

Hlášení, podané o této události ze 14. září v 9 hod. 30 min., obsahuje tyto podrobnosti: „V noci s 11. na 12. vystoupila silná německá hlídka asi o 20 mužích, rozdělená na 3 skupiny (2 opěrné, 1 pátrací) na výběžek Schweinbachgraben, směřujíc k prostředku cesty z Michelbachu do Aspach-le-Haut. Velmi temná noc, velmi silný déšť, prudký vítr. Tři skupiny dvojitých stráží byly před frontou boj. skupiny 15 na vzdálenost 500 m mezi dvěma drátěnými sítěmi, z nichž vnější byly velmi nedostatečné. Jedna z našich hlídek byla venku a měla se vrátiti každou chvíli. Hlídka čis. 2 zaslýchnuvši hluk, jež přičítala vracející se naší hlídce, volala: „Halte-la“, na něž bylo odpověděno německy a poté se 8 Němců vrhlo na naše dva muže. Strhla se prudká šarvátka, při níž se podařilo střelci Zlochovi, raněnému střelou na noze, vybaviti se svým čtyřem protivníkům již mimo zákopy, odkudž ho vytáhli, zatím co druhý muž přes mohutnou obranu byl jimi odveden anebo spíše zmizel. Raněný, který zůstal, bránil se tak zuřivě, že měl přední zuby vylámaný, a zachránil se jen tím, že nepřítele ohrozil granátem, který měl.“

Zde se tedy konečně Němcům podařilo překvapením při využití atmosférických podmínek a náhody dosáhnouti, že zajali československého vojáka, a to snad jen proto, že byl těžce raněn.¹⁵⁾

Po tomto úspěchu podařilo se Němcům při výsledku přece jen snad dovědět jisté zprávy, což mělo ihned vliv na jejich činnost a v následujících dnech bylo SV. pluku a některá místa komunikací velmi důkladně postřelována děly velké ráže. Přední zákopy byly několikrát zaplaveny a překvapeny palebným přepadem velkého počtu minometů střelících plynové střely. Ztráty byly značné. Krátce poté 16. září byl pluk vystřídán a odešel na sever, kde se zúčastnil druhé bitvy na Aisně a tím velké konečné ofensivy Fochovy.

O d m ě n y .

Je přirozené, že vyšší velitelství uznalo rádo tento skvělý výkon a přičinilo se o vyznamenání nejhrdinnějších účastníků. Nadporučík Pan byl vyznamenán rytířským křížem Čestné legie, jeden

¹⁵⁾ Střelec Fišer byl skutečně odnesen raněný do nepřátelských zákopů, tam vyslechnut, ošetřen a odveden do nemocnice, kde zůstal až téměř do převratu, který ho zachránil před odevzdáním rak.-uherským soudům.

poddůstojník vojenskou medailí a mnoha ostatním s por. Lexou v čele byla udělena pochvala a vyznamenání válečným křížem.

Závěr.

Již v úvodu jsem naznačil, že nebudu z tohoto konkrétního příkladu vyvozovati teoretické důsledky. Studujeme-li konkrétní příklad kteréhokoli oboru, je na nás, abychom zároveň sami si tvořili svůj úsudek a nechťeli, aby za nás, pohodlné, pokračoval autor. Třeba vždy snažiti se sám vytvořiti mínění a i ta, jež jsou nám k věření předkládána, nutno prodiskutovati a ztráviti.

Také zde měli jsme příležitost s užtkem si všimnouti způsobu pojetí výpadu, jeho přípravy a provedení. Můžeme oceniti důležitost podpory jiných zbraní a vztah jich činnosti k velikému činiteli. t. j. překvapení a zachování tajnosti. Všimněme si důležitosti výběru terénu vzhledem k činnosti bočních nepřátelských palebných zbraní. Všimněme si uspořádání velení, rozkazovací techniky, přesnosti v koncepci detailů, spojení a chyb, jež mohly tu míti tak vážné následky. Přemýšlejme o případné možnosti použití jiného materiálu, zbraní, plynu, případně i tanků a pod. A z toho všeho přirozeně zase naopak možno vyvoditi také zásady obrany proti výpadu.

Na jisté věci jsem však přece jenom nucen upozorniti proto, jelikož by mohly uniknouti pozornosti čtenáře anebo po případě nebyly by dostatečně zdůrazněny.

1. Přes všechnu pečlivost přípravy a dobrý výsledek organizátoři i velitel výpadu byli více méně zklamáni, neboť ve skutečnosti se odehrál přece jen jinak než byl předvídan a připraven. To je důležité, na to třeba ostatně býti připraven při každém provádění jakéhokoli taktického problému. Je tu třeba v čele mužů dokonalých, kteří si vědí rady i pomoci v každém nepředvídaném případě a takoví musí býti i všichni účastníci. Je to zase jen potvrzení starého pravidla, že na bojovou činnost není schemat a formulek a i tehdy, když všechny činitele máme jisté a můžeme je předvídati, zbývá nám přece jen činitel, který je měnitelný, t. j. nepřítel a ten vždy nás může svojí činností v našem předvídaní překvapiti a je zvrátiti. A na to třeba býti také připraven. Je proto také nutno studovati možnosti nepřátelské činnosti.

2. Výpad je znamenitým morálním činitelem a vychovatelem. Dává vojsku útočného ducha, sílí individualitu v boji, ale také souhru, kamarádský soulad a nesmírně blahodárně působí na kázeň vojska zvláště tam, kde mužstvo vidí, že i představení mají zálibu v tomto druhu boje. Že není tak nepřijemným, jak by se zdálo a že vojska morálně silná si na tento způsob boje rádi zvyknou, dokazuje také historie bojů naší České družiny na Rusi a rozvědek v Itálii za světové války.

3. S hlediska vyššího velení časté konání přepadů dává v úseku převahu nad nepřítelem, udržuje ho v nejistotě a donucuje míti v předních liniích více sil než by normálně bylo třeba. Také velení a štáby takových vojsk stále zdařile napadaných jsou znervosňovány a vysilovány.

4. Každý výpad musí býti pečlivě promyšlen a do detailů připraven hlavně pokud se časové souhry a spojení týče. Každá podrobnost a provinění v nedbalosti nebo nedochvilnosti má těžkou odezvu v následcích. Tato příprava ovšem musí býti úměrná poměrům, nebudeme chtít dělati kombinované plány pro prosté „zbalení“ polní stráže nevhodně umístěné tak, že se nám sama nabízí, ačkoliv i zde je nutna jistá úměrná příprava a promyšlený plán.

Opravy.

K první části této práce uveřejněné v čís. 1. „Pěchotních rozhledů“ str. 46 a d.:

Str. 47, ř. 14 zdola čti: Boucheron místo Baucheron;

str. 48, ř. 17 shora čti: podporučík místo nadporučík;

str. 49, k poznámce 5: průsvitka nebyla přiložena, neboť tiskárna natiskla do náčrtku průsvitku červeně;

str. 54, ř. 15 zdola: Lukase místo Lukáše.

Major gšt. Josef Fetka:

Bojová hodnota obrany pěších jednotek na „širokých frontách“.

Velmi často slyšíme hovořit o boji „na širokých frontách“ a zkušenosti z různých cvičení vyšších jednotek at' na mapě nebo v terénu, hlavně však při závěrečných cvičeních, nám dokazují, že skutečně často dostávají jednotky pěchoty za úkol brániti se neb útočiti na široké frontě, t. j. v pásmech působnosti, jež jsou daleko širší, než připouští naše oba základní předpisy: „Polní řád a Cvičební řád pro pěší vojsko“, a při tom jim bývají dávány úkoly co do cílů v útoku nebo co do trvání v obraně, jež podle mého soudu není možno vždy dobře splniti, vezmeme-li v úvahu zkušenosti z posledních válek.

Chtěl bych se pokusit nastíniti jen zhruba podmínky, na nichž se podle mého přesvědčení zakládá hodnota obrany určité jednotky na široké frontě, a z toho učiniti příslušné závěry, jež by mohly posloužiti při kalkulaci štábů vyšších jednotek.

Je mi však jasné, že není možno přesně odhadnouti absolutní bojovou schopnost té oné jednotky v obraně, neboť závisí často na činitelích, a to velmi vlivných, pro něž nám měřítko jednak chybí, jednak proto, že jsou to faktory velmi proměnlivé. Je to hlavně morálka jednotky, její předchozí výcvik, osobnost velitele atd., to, co tvoří u obránce i útočníka v období boje situaci okamžiku určité jednotky, to, čím jednotka žije v historických vzpomínkách, to, co rozlišuje někdy i do značné míry jednu jednotku od druhé a co není možno dříve hodnotiti než za skutečného boje. Proto je nutno tuto práci považovati za teoretické úvahy, které však přece se mohou za určitých předpokladů přiblížiti skutečnosti a o kterých můžeme věřiti, že zanechají určitou představu bojové hodnoty jednotky pěchoty na široké frontě, ač jsem si plně vědom, že nevyčerpávají celý problém „širokých front“.